

TALOUSARVIOALOITE 131/2003 vp

Määrärahan osoittaminen lasten ja nuorten psykiatriseen kuntoutukseen

Eduskunnalle

Lasten ja nuorten psykiatrisen kuntoutuksen kysyntä ja tarve ovat kasvaneet voimakkaasti. Kuntoutuksella pystytään erityisesti lasten ja nuorten kyseessä ollessa saavuttamaan hyviä ja pysyviä tuloksia.

Lasten henkisen hyvinvoinnin lisäksi asialla on myös suuri taloudellinen arvo. Mitä varhemmin ongelmiin pystytään puuttumaan, sitä edullisemmaksi se pitkällä tähtäimellä tulee. Kysymys on myös siitä, ovatko tämän päivän sairaat lapset tulevaisuudessa työkykyisiä. Yhteiskunnalle syntyvät kustannukset ajoissa hoitamaton lasta kohden ovat asiantuntija-arvioiden mukaan enemmän kuin miljoona euroa. Tärkeintä on kuitenkin inhimillisen elämän edellytysten turvaaminen. Se edellyttää lasten ja nuorten psykiatrisen kuntoutuksen resurssien turvaamista. Nykyiset rahat eivät riitä vastaamaan kipeään tarpeeseen.

Lapsen oireet ovat kehittyneet usein jo hyvin pitkälle ja vaikeiksi, kun hän tulee lastenpsykiatrisen tutkimuksen piiriin. Lasten mielenterveyshäiriöt ja ongelmat ovat usein niin vaikeita, että lyhyellä hoitojaksolla ei tilannetta korjata. Pysyviin tuloksiin pääseminen edellyttää välttämättä pitkäjänteistä hoitoa.

Hoitoa tarvitsevan lapsen varhaisvaiheet, perhe- ja kasvuolosuhteet, ovat usein olleet kaaosmaiset, rikkonaiset tai täynnä uhkaa ja turvallisen aikuisen puutetta. Tällöin persoonallisuuden, oman minuuden, rakentuminen on jäänyt puutteelliseksi, jolloin psykologinen toimintakyky on heikko. Psykkinen kasvu on voinut häiriytyä

esim. traumatisoitumisen seurauksena. Tällöin pitkäaikaisessa terapeutisessa hoitosuhteessa lapsella on uusi mahdollisuus palata persoonallisuuden rakentumisen kannalta olennaisiin kasvukohtiin ja koota puuttuvia paloja mahdollisimman hyvin uudelleen. Se tapahtuu turvallisen, lapsen psyykkiseen kasvuun perehtyneen ammatillisen sekä pysyvyyttä ja jatkuvuutta (mahdollisesti ensimmäisen kerran lapsen elämässä) edustavan aikuisen kautta.

Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (KKL) 4 §:n mukaan Kansaneläkelaitos voi järjestää harkinnanvaraista ammatillista tai lääkinnällistä kuntoutusta. Tähän tarkoitukseen on käytettävä vuosittain vähintään rahamäärä, joka vastaa neljää prosenttia vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina kertyneestä määrästä. Tähän tarkoitukseen käytettävästä edellä sanottua suuremmasta enimmäisrahamäärästä eduskunta päättää vuosittain valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä. Kansaneläkelaitos järjestää KKL:n 4 §:n perusteella lääkinnällisenä kuntoutuksena muun muassa psykoterapiaa. Tämän lisäksi Kansaneläkelaitos järjestää psykoterapiaa myös KKL:n 3 §:n mukaisena vaikeavammaisten lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen järjestämisvastuu on kunnallisella terveydenhuollolla, ja mielenterveyslain 4 §:n mukaan kunnallisen terveydenhuollon on huolehdittava siitä, että mielenterveyspalvelut järjestetään sisällöltään ja laadultaan sellaisiksi kuin kunnassa tai kuntainlii-

ton alueella esiintyvä tarve edellyttää. Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraisen kuntoutuksen puitteissa järjestettävä psykiatrinen kuntoutus täydentää tätä kunnille kuuluvaa lakisääteistä järjestämisvelvollisuutta.

Eduskunta myönsi Kansaneläkelaitokselle vuosina 2000—2002 valtion talousarviossa lasten ja nuorten psykiatrisen kuntoutuksen toteutukseen yhteensä 10,43 miljoonan euron erillISRahoituksen. Vuodelle 2003 toimintaan ei ole enää erillISRahoitusta, vaan valtion talousarvion mukaan Kansaneläkelaitoksen tulee varautua jatamaan toimintaa KKL:n 4 §:n perusteella järjestettävän harkinnanvaraisen kuntoutuksen kokonaismäärärahan puitteissa.

Lasten ja nuorten psykiatrisen kuntoutuksen toteutukseen Kansaneläkelaitos on varannut vuodelle 2003 yhteensä 12,5 miljoonaa euroa. Rahamäärällä järjestetään 5—25-vuotiaiden lasten ja nuorten tarvitsemia terapioidia ja niihin liittyvää vanhempien ohjausta. Lisäksi varoilla järjestetään uusia monimuotoisen perhekuntoutuksen palvelujen osahankkeita eri puolilla maata. Kuntoutuksella on voitu tehokkaasti parantaa lasten ja nuorten psykiatrisen kuntoutuksen palveluja. Varhain aloitetulla kuntoutuksella voidaan saavuttaa hyviä tuloksia ja parantaa merkittävästi lapsen ja perheen hyvinvointia.

Alkuvuoden 2003 suuri myönteisten kuntoutuspäätösten määrä sitoo loppuvuoden määrärahoja siten, että uusia myönteisiä kuntoutuspäätöksiä ei Kansaneläkelaitoksen mukaan voida tehdä enää ilman isärahoitusta. Käytännössä tämä on johtanut siihen, että kaikki kuntoutusta tarvitsevat lapset ja nuoret eivät ole päässeet kuntoutuksen piiriin. Kuntoutukseen ovat loppuvuonna 2003 varmuudella päässeet vain sellaiset perheet, joilla itsellään on siihen varaa.

Kansaneläkelaitos on tekemiensä asiakas- ja kustannustietojen sekä kuluvan vuoden kustannusennusteiden perusteella todennut, että vuodelle 2003 varattu rahamäärä (12,5 miljoonaa euroa) ei tule riittämään. Maksettuihin kustannuksiin perustuvien ennusteiden mukaan ilman jo tehtyjä rajoituspäätöksiä olisi lisärahoituksen tarve koko lasten ja nuorten psykiatrisessa kuntoutuksessa noin neljä miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2004 talousarvioon momentille 33.18.60 lisäyksenä 6 000 000 euroa lasten ja nuorten psykiatriseen kuntoutukseen nykyisten hoitajaksojen jatkon turvaamiseksi ja uusien hoitajaksojen aloittamiseksi.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2003

Antti Kaikkonen /kesk
Sinikka Hurskainen /sd